

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

dacium autem est malum ex genere; est enim actus A cadens super indebitam materiam: cum enim voces naturaliter sint signa intellectuum, innaturale est & indebitum quod aliquis voce significet id quod non habet in mente: unde Philosophus dicit in 4. Ethic. quoddam mendacium est per se pravum & fugiendum. Quibus verbis S. Doctor conclusionem nostram & docuit, & probavit. Potestque confirmari ex eo quod communiter dicitur: *Non sunt facienda mala, ut eveniant bona*: ex quo patet quod intentio boni finis nunquam excusat malitiam pravae electionis.

S. III.

Solvuntur objectiones.

15. **P**LURES tamen & difficiles contra istam conclusionem ex Scriptura & SS. Patribus fieri possunt instantiæ. Primò obijci solent verba illa Salvatoris Matth. 6. *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit*. Ubi nomine oculi significatur intentio; nomine verò corporis, opus ex illa profectum: quia intentio se habet ad electionem, ut forma ad materiam, & anima ad corpus. Unde sensus est, quod si intentio fuerit recta, & circa finem honestum, reliquum totius operis honestatem habebit. Idem significari videtur cap. 7. verbis istis: *Non potest arbor bona malos fructus facere*: nam etiam per arborem bonam, plures ex SS. Patribus intelligunt bonam intentionem, quæ ut arbor producit fructus electionum: Ergo quandiu homo bonam intentionem habet, non potest malam habere electionem, aut aliquid malum facere. Quare Augustinus præfat. in Psal. 31. ait: *Bonum opus intentio, intentionem fides dirigit: non valde attendas quid homo faciat, sed quid cum facit aspiat*. Et Ambrosius lib. 1. officiorum cap. 30. dicit, *Affectus tuus nomen imponit operi tuo*: quasi totum opus ex sola intentione judicari & æstimari debeat.
16. Respondeo primò, admissò nomine oculi, & arboris, significari intentionem, & nomine corporis, ac fructus electionem, seu quodcumque opus ex ea sequutum; & etiam concessò actum, qui ex intentione bona, quatenus tali, proficitur, non posse esse malum, nihil inde contra nos: quia ut conclusione præcedenti ostendimus, intentio eo ipso quod sit causa pravae electionis, vitiatur, & efficitur prava; unde non est bona, sed mala, non ratione finis sumpti secundum se, sed ratione mediij quo talis finis obtineri intenditur, atque ad eò ratione finis reduplicativè ut consequibilis per tale medium: sicut enim secundum se malum est, velle furari, aut mentiri, ita est malum velle dare elemosynam ex furto, aut velle tueri vitam mendacio. Solutio est D. Thomæ, Abulensis, & Cajetani, super citatum caput 6. & 7. Matthæi.
17. Respondeo secundò ex Augustino lib. de opere Monachorum cap. 26. & Bernardo lib. de præcepto & dispensatione cap. 17. per oculum simplicem non debere intelligi quamcumque bonam intentionem, sed eam solum quæ fide dirigitur, & charitate informatur; ex hac enim planum est non sequi per se opus malum, quia *charitas non agit perperam*, ut ait Apostolus: & de hac intentione seu affectu per charitatem informato, & per fidem regulato, debent intelligi verba Augustini, & Ambrosij, in objectione adducta.
- Adde etiam pro secundo testimonio, nomine arboris, posse intelligi voluntatem, non præcisè

ut intendentem, sed ut eligentem: quia sicut non radix, sed arbor est, quæ immediatè producit fructum; ita non intentio, sed electio est, quæ immediatè procedit ad opus. Quæ expositio est D. Thomæ in 2. diff. 40. qu. 1. art. 2. ad 1.

Objicitur secundò: Multi actus de se mali & peccaminosi, à Scriptura & SS. Patribus ex bono sine excusantur: Ergo intentio boni finis tollit malitiam pravae electionis. Antecedens probatur tum in mendacio, tum in homicidio: nam Genesis 20. Abraham dixit de Sara uxore sua, quod esset soror ipsius; & tamen non peccavit, ut dicunt S. Augustinus lib. 12. contra Faustum cap. 34. & S. Chrysostomus homil. 52. super Genesim, quia id dixit ad salvandam propriam vitam. Iacob mentitus est patri suo, dicens se esse primogenitum ejus Esau: & tamen solum ob intentionem bonam excusari potest, quia scilicet hoc dixit ad obtinendam patris benedictionem. Iudith in pluribus Holoferni mentita est: & tamen videtur non peccasse, quia id fecit ad salvandum populum suum. Item obstetrices Ægyptiæ mentitæ sunt Pharaoni: quæ tamen non videntur peccasse, quia id faciebant ad impedienda homicidia parvulorum: unde dicitur Exodi 1. *Bene fecit Deus obstetricibus*: constat autem Deum non remunerare peccata. Idem probatur de homicidio: nam Exodi 2. Moyses occidit Ægyptium autoritate propria; & ex bona intentione liberandi proximum suum, excusatur. Judicum 16. Sanson seipsum occidit cum multis Philisthæis, columnas templi concutens: & tamen non peccavit, quia ex zelo Dei id fecit, ut Philisthæos inimicos populi Dei occideret: unde ab Apostolo inter Sanctos connumeratur, ad Hebræos 11. Beata etiam Apollonia. Spiritus Sancti igne succensa, in rogum se projecit, ut narrat ejus historia. Scribit etiam D. Ambrosius lib. 3. de virginibus, Pelagiam Virginem præcipitem se dedisse in flumen, ne à persequente milite violaretur. Idemque laudabiliter fecisse tempore persecutionis aliquas sanctas fœminas, ut invasores suæ pudicitie effugerent, refert S. Augustinus lib. 1. de Civit. cap. 6. Propter quod dicit Hieronymus super cap. 1. Jonæ: *Quod non licet propria se occidere manu, absque eo ubi castitas periclitatur*: Ergo sentit quod ex bona intentione servandi castitatem purgatur malitia homicidij.

Respondeo negando Antecedens. Et ad illa quæ afferuntur pro mendacio excusando, in primis dico, Scripturam multorum mendacia referre, sed non ea approbare, aut excusare: unde quando obstetrices mentitæ sunt Pharaoni, pro illo mendacio non sunt remuneratæ à Deo, sed pro timore quem habuerunt erga Deum, propter quem infantes Hebræos noluerunt occidere, ut ait D. Thomas 2. qu. 110. art. 3. ad 2. & patet ex illo Exodi 1. *Quia timuerunt obstetrices Deum, edificavit illis domos*.

Secundò dico, Abraham non fuisse mentitum, cum dixit Saram esse sororem suam: quia verè soror erat ex parte patris, quamvis non ex parte matris, ut dicitur Genes. 20. licet voluerit tacere quod esset uxor: unde Augustinus dicit in quaestionibus super Genesim, quod Abraham, dicens Saram esse suam sororem, *veritatem voluit celari, & non mendacium dici*. De Iacob etiam dicendum est, ipsum non fuisse mentitum, dicendo Patri, *Ego sum primogenitus tuus Esau*: tum quia primogenitus illius de jure ei debebatur, & sic se appellabat Esau, non in

persona, sed in iure, sicut Joannes dictus est A Elias, non in persona, sed in spiritu: tum etiam quia loquebatur prophetice & in sensu mystico, ut scilicet designaret quod minor populus, scilicet Gentilium, substituendus erat loco majoris, scilicet Iudæorum. Unde ait D. Thomas loco citato in resp. ad 3. *Quod in Scriptura sacra inducuntur aliquorum gesta, quasi exempla perfecte virtutis, de quibus non est asserendum eos fuisse mentitos: si qua tamen in eorum dictis appareant, que mendacia videantur, intelligendum est ea figuratim & prophetice dicta fuisse.* Iudith quoque in verbis quæ Holoferni dixit, cum magna cautela & prudentia locuta est, & aliquibus amphibologiis, non tamen mendaciis, voluit eum decipere; sicut cum dixit, quod duceret illum per mediam Hierusalem, & ne unus canis latraret contra illum, nam revera illum adductura erat per mediam Hierusalem, sed mortuum, non vivum, deferendo caput ejus &c. Quod si in aliquo verbo fortassis mentita est, non ex eo laudatur, sed ex charitate & affectu ad salutem populi.

Ad id quod dicitur de homicidio, respondeatur quod si Moyses est excusandus in occisione illius Ægyptii, dicendum est id fecisse, vel ex inspiratione Dei, qui ad hoc ei auctoritatem tunc dedit; vel ob justam proximi defensionem, quia videbat fratrem suum seu proximum injuste ab illo Ægyptio affligi & opprimi, & non erat alia via defendendi ipsum, quam invasorem occidendo. Ad casum de Sanfone dicimus, illum Spiritu Sancto instigante id fecisse, atque adeo licite, ut docent S. Augustinus 1. de Civit. cap. 21. & 26. & D. Thomas 2. 2. quæst. 64. art. 5. ad 4. Idem dicendum de illis sanctis fœminis, quæ tempore persecutionis seipsas occiderunt, aut in flumen precipitarunt, ut invasores suæ pudicitia effugerent, ut ibidem tradit S. Doctor.

Solum difficultas est in verbis Hieronymi, quibus videtur docere, licitum esse seipsum occidere ad servandam castitatem. Duplex tamen huic testimonio potest adhiberi responsio. Prima est, Hieronymum solum velle, licere se occidere propter periculum castitatis, quando id fit ex instinctu Dei, qui frequentius aut certius adesse solet, cum intervenit periculum castitatis, quam in aliis casibus. Secunda est, sensum S. Hieronymi esse, non licere propria perire manu, etsi castitas periclitetur. Nam dictio *absque*, non semper sumitur exclusivè, sed aliquando affirmativè & copulativè, ut patet ex illo Cant. 4. *Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es! Oculi tui columbarum: absque eo quod intrinsicè latet.* Ubi dictio *absque* non excludit quod intrinsicè latet à pulchritudine, cum legamus Psalm. 44. *Omnis gloria ejus filia Regis ab intus*: sed sensus est, etiam pulchra es, præcipuè in his quæ latent.

Ex dictis inferes, errasse, & graviter peccasse Origenem; qui ut refert Nicephorus lib. 1. histor. cap. 32. post multa perpessa supplicia pro fide Christi, postmodum pro servanda castitate, ne videlicet juvenis quidam Ethiops abuteretur illo, fidem exterius negavit.

S. IV.

Tertia difficultas expeditur.

Dico tertio: Intentio boni finis diminuit malitiam pravæ electionis. Ita communiter docent Theologi contra Almainum, Loricam, & paucos alios.

Tom. III.

Probatum conclusio ex communi omnium, non solum Theologorum, sed etiam fidelium consensu: omnes enim sibi persuasum habent; minus peccatum esse, mentiri ad tuendam vitam proximi, vel aliquod grave malum vitandum, quam sola libidine mentiendi. Unde D. Thomas 2. 2. qu. 110. art. 2. sic habet: *Quantò bonum intentum est melius, tantò magis minuitur culpa mendacij.* Idem docet Gratianus Can. primum 22. qu. 2. ubi ait: *Mendacium tantò esse levius, quantò meliorem habet finem.* Similiter nullus fidelium est, qui non existimet eum qui furatur ad dandam eleemosynam, minus peccare, quam qui furatur ex cupiditate pecunie, juxta illud Augustini: *Pejore est qui concupiscendo, quam qui miserando furatur.*

Ratio etiam id suadet: Tum quia qui furatur ad dandam eleemosynam, habet voluntatem minus deordinatam & minus affectam peccato; cum non habeat pro motivo furtum ut est malum, sicut alter, sed ut induit apparenter quandam speciem boni honesti: Tum etiam quia furtum est ab ipso minus volitum; cum non sit volitum propter se, sed tantum propter aliud, in quod primario, principaliter, & ultimè tendit affectus: Sed malitia moralis minuitur, cum minuitur ratio voluntarij: Ergo &c.

Confirmatur: Sicut circumstantia aggravat peccatum, ita & illud diminuit, ut docet D. Thomas infra qu. 73. art. 7. Sed intentio finis est una ex circumstantiis: Ergo sicut aggravare, ita & diminuire potest peccatum.

S. V.

Solvuntur objectiones.

OBIECTIOES primò: Omnis finis, quantumvis sit bonus secundum se, tamen si moveat efficaciter ad malum medium, vitiatur, & efficitur malus, ut §. 1. vidimus: Ergo non minuit, sed potius auget malitiam pravæ electionis. Patet consequentia: nam illud quod est malum, non minuit, sed potius auget malitiam. Unde Augustinus lib. 50. homiliarum, homil. 7. relatus cap. forè 14. qu. 5. ait: *Quod hæc cogitatio, volo furari à divitibus, ut de pauperibus, diaboli calliditate suggeritur; nam si totum quod abstulit tribuat, auget potius peccatum quam minuat.*

Confirmatur: Qui furatur ad dandam eleemosynam, constituit ultimum finem in eleemosyna, & non tantum in furto, cum propter eleemosynam faciendam, transgrediatur præceptum divinum non furandi, & à Deo ut ultimo fine avertatur: Ergo gravius peccat propter intentionem talis finis.

Ad objectionem respondeo, quod licet intentio eleemosynæ, ex qua imperatur malum medium, sit mala in individuo, habet tamen speciem boni, & ex objecto est bona: unde ex hac parte potest minuire malitiam pravæ electionis; non quidem per se, seu per introductionem aut admixtionem alicujus bonitatis, cujus prava electio capax non est, nec actus intentionis vitiatus à mala electione potest illam communicare; sed per accidens, quatenus scilicet intentio eleemosynæ facit furtum esse minus voluntarium, & minus per se intentum. Sicut passio antecedens, & inducens ad actum malum, licet sit mala, minuit tamen peccatum, quia facit illud minus voluntarium.

Ad locum verò Augustini duplex potest ad-

li ij

22

23

24

25

26

27